

Trestní řízení je komplexně upraveno normami trestního práva procesního, které je vymezují pojmově i procedurálně. Určují okruh jeho účastníků, jejich práva a povinnosti, stanoví základní zásady a podmínky vedení trestního procesu, jakož i prostředky k naplnění jeho účelu. Právní normy vše podřizují jedinému cíli, kterým je odhalení pachatele trestného činu, jeho postavení před soud, jenž rozhodne o vině, trestu či o nevině, a to za přísného dodržení práva na spravedlivý proces.

Trestní řízení není jen proces existující v rovině právní teorie, je živé a realizované v praxi. V jeho rámci dochází k vytváření trestněprocesních vztahů mezi jednotlivými účastníky. Ti jsou na první pohled rozdělení z hlediska svých zájmů na dvě skupiny. První má prioritní snahu o stíhání všech trestných činů a důsledně dbá na potrestání jejich pachatelů. Úkolem druhé skupiny je hledat uličky v řádcích zákona a nacházet způsoby, jak trest zmírnit či mu zcela uniknout. Takto zjednodušeně je trestní řízení často chápáno. Z odborného pohledu jde o něco víc. Jak orgány činné v trestním řízení, tak strana obhajoby mají jeden základní cíl, byť vnímaný každou stranou trochu z jiného úhlu. Tímto cílem je spravedlivý proces, tedy provedení bezvadného trestního řízení, na jehož konci bude vyslovena jedna ze dvou variant – vina, nevína. Každý z účastníků trestního řízení je oprávněn využívat k realizaci svého zájmu zákonných prostředků. Nejvyšším zájmem všech subjektů zúčastněných na trestním řízení by mělo za každé situace být dosažení spravedlnosti a ochrana každého z nás před pácháním trestné činnosti.

Právě z pozice jedné ze stran, jenž je účastna trestního procesu, věnuji pozornost problematice, která je dle mého názoru z hlediska zachování zákonnosti a tím i spravedlnosti trestního řízení zásadní. Jde o ochranu svědka v trestním řízení, která představuje střet dvou základních hodnot, a to práva obviněného na obhajobu a práva na ochranu lidského zdraví a života. Obě hodnoty podléhají ochraně právních norem s nejvyšší možnou právní silou, ocitají se na stejné úrovni. Jejich důležitost je jasně dána bezprostřední blízkostí každému člověku, neboť kdokoliv z nás se může v jedné z uvedených

pozic ocitnout. Pokud obě práva fungují bez vzájemného střetu, pak jim náleží stejná zákonná, ba dokonce přímo ústavní ochrana. Praxe však přináší zcela odlišné situace. Obviněnému z trestného činu poskytují právní předpisy právo na obhajobu, jenž se rozpadá na řadu podstatných oprávnění, jejichž dodržení je nezbytné pro dosažení spravedlivého trestního řízení. Je úkolem obhájce důsledně ohlídat naplnění podmínek pro férový proces. Svědkovi zákon ukládá obecnou povinnost dostavit se a vypovídat, doplněnou o hrozbu sankce za křivou výpověď. Svědek se bez vlastního přičinění může snadno dostat do stavu, kdy na jeho výpovědi bude postaveno odsouzení obviněného. V takovém případě je jasné, že obviněný nemusí mít zájem na pravdivosti svědkových slov. Zůstane-li však pouze u negativního vztahu ke svědkovi v rovině myšlenkové bez jeho skutečné realizace, pak je obviněnému dovoleno ve vlastní mysli přát svědkovi nepříjemné věci, z nejhlubšího nitra ho nenávidět a třeba i toužit po pomstě. Pokud takové myšlenky nepřejdou v konkrétní činy, pak není posláním práva na uvedené stavy obviněného nijak reagovat. Pakliže buď sám obviněný, případně některý z jeho sympatizantů navenek projeví faktickými hrozbami či dokonce činy svůj postoj k osobě vypovídající v neprospěch obviněného, je úkolem práva mít zákonné prostředky vedoucí k tomu, aby byly orgány činné v trestním řízení schopné takového svědka dostatečně ochránit. Tyto prostředky však nesmí zároveň omezit právo obviněného na jeho obhajobu, neboť by trestní proces jako celek neměl zákonný charakter. Úkolem práva je citlivě volit opatření, kterým se jednak ochrání život a zdraví svědka, jeho blízkých a též i dalších osob, jenž se na trestním řízení účastní, a zároveň nebude obviněnému bráněno v právu hájit se proti vznesenému obvinění.

Jak je tedy aktuálně v praxi právními předpisy České republiky zajištěna ochrana osoby podávající svědeckou výpověď v trestním řízení, tedy dávající možná rozhodující důkaz o vině obviněného, případně i ochrana dalších osob zúčastněných na trestním řízení? Jaká rizika realizace jednotlivých opatření na ochranu těchto osob přináší obviněnému a jak jsou vlastně v takových případech zaručena jeho obhajovací práva? Je zákonem dostatečně upraven postup pro to, aby orgány činné v trestním řízení na jedné straně ochránily

osobu vypovídající a na druhé straně nezasáhly do obhajovacích práv obviněného, a jak uvedené funguje v praxi? Tohle je jen malý výčet otázek, na které se snažím v této práci nalézt odpověď. Vydatně mi pomáhají názory českých právních expertů, jenž se zpracovávané problematice věnují v odborných člancích řady publikací, a zejména dosti početná judikatura českých soudů, s důrazem na rozhodování Ústavního soudu České republiky v této oblasti. Velmi významným zdrojem jsou rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku, který se opakovaně řešením konfliktu základních lidských práv zabýval, vycházejí přitom z Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.